

OUDE BEROEPEN IN EN ROND OUD ADE

Deel 38: De schilder

Toen ik begon na te denken over het beroep huisschilder, vroeg ik me af waar dat woord 'schilder' eigenlijk vandaan kwam. In het Engels is het 'painter' en in het Duits 'Maler'. Totaal andere woorden. Ik vond het antwoord op het Internet: "In de middeleeuwen was de schilder lid van een gilde. De meesterschilder werkte met zijn gezellen aan het onderhoud van de gebouwen. Daarnaast moesten de schilders het heraldisch wapen van de stad op de wapenschilden aanbrengen. Hier komt de naam schilder vandaan." Nu ik toch op Internet zat, besloot ik ook op te zoeken wat het schildersvak zoal inhoudt. Hier volgt een deel van het antwoord:

"De schilder verft onderdelen van een gebouw of constructie om het te beschermen tegen corrosie, weersinvloeden en andere agressieve vormen van aantasting van de ondergrond. Het materiaal kan variëren van hout, steen en metaal tot kunststoffen. Schilderen heeft tevens de functie om de ondergronden te verfraaien door met de kleuren te werken. Ook een transparante afwerking met lak of beits kan deze vakman verzorgen. Het laatste doet men als het onderliggende materiaal te mooi of te kostbaar is om met een kleurlaag te verbergen."

Vier generaties schilders in Oud-Ade

Vanaf ongeveer 1900 treffen we schilder Leen Schrijvers aan, wonend aan de Kolk in Oud-Ade. Noch zijn kleinzoon Henk noch achterkleinzoon Antonie weet waar Leen ("de Ouwe Schrijvers") vandaan kwam. Henk, die nog met hem gewerkt heeft, zegt dat ze daar nooit over spraken. Bovendien was opa Leen stokdoof. Je kon sowieso niet met hem praten. Verder speuren door Theo van der Poel bracht echter aan het licht dat ene Jan Schrijvers- midden 18^e eeuw uit Weert in Brabant, waar veel werkeloosheid heerste, emigreerde naar Leiden waar hij in 1756 trouwde met de dochter van een bleker (wasman). Geen wonder dat hij in het bevolkingsregister als blekersknecht wordt opgevoerd. Zijn zoon, ook Jan geheten, was 'verwersknecht'. Deze Jan trouwde in 1793 in Leiden met Hendrina (ook Hendrica) Koole (of Kolen, Kool) die evenals zijn vader geboren was in Weert. Jan jr vertrok met zijn gezin in 1797 naar de Kolk in Oud-Ade. Waarschijnlijk was hij de eerste schilder van de Schrijvers-dynastie. De oude Leen Schrijvers was zijn achterkleinzoon.

De vier generaties van links naar rechts: Leen, Antoon, Leo en Antonie

De geschiedenis van de laatste vier generaties schilders ging niet over rozen. Leen (1873-1966) die getrouwd was met Antonia van Veen (1874-1953) kreeg vijf kinderen, twee jongens en drie meisjes. De oudste zoon, Antoon (1901-1949) werd de opvolger in het bedrijf terwijl ook de andere zoon, Leo, voorbestemd was schilder te worden bij zijn oudere broer. Leo overleed echter in 1928 op 25-jarige leeftijd. Antoon was getrouwd met Jans Hoogenboom (1904-1988). Zij kregen 8 jongens en vier dochters, waarvan de laatste binnen een jaar na de geboorte – in de hongerwinter – overleed.

Toen Antoon en Jans trouwden in 1928 vonden zij onderdak in een kleine woning aan het einde van de Zwarteweg, over de 'draai', bij Piet Hoogeveen. Niet lang daarna verhuisden zij naar het

brugwachtershuis bij de Vrouw Venne Molen, waar Jans de functie van brugwachter kreeg. Daar bleven ze ongeveer tien jaar tot de ophaalbrug werd vervangen door een vaste brug en het huis werd afgebroken. Bij de molen werden de meest kinderen geboren. Omdat er geen woonruimte gevonden kon worden, weken Antoon en Jans voor een klein jaar uit naar Hazerswoude-Rijndijk. Antoon fietste dagelijks heen en weer tussen Hazerswoude en Oud-Ade. Daarna vonden ze kort voor de oorlog onderdak in de pas gebouwde huizen in Rijpwetering.

Het plan was dat Antoon met zijn gezin huis zou ruilen met zijn vader, die in 1929 een nieuw huis aan de Leidseweg had gebouwd, het huidige Schildershuis. De schuur die aan de Kolk gestaan had was verplaatst naar de Leidseweg. Antoon overleed echter onverwachts aan een acute blinde darmontsteking. Hij was pas 47. Zijn vader Leen zag zich gedwongen zijn pensionering uit te stellen en de huizenruil af te blazen, hoewel de verhuisdozen al gepakt klaar stonden. Leen bleef nog jaren op de ladder staan. Zijn kleinzoon Leo, oudste zoon van Antoon, was 18 toen zijn vader overleed en trad na zijn schildersopleiding in dienst bij zijn opa.

Leo (1929-1980), waarschijnlijk vernoemd naar zijn jong overleden oom Leo, werd de nieuwe baas van het schildersbedrijf en twee van zijn broers, Leen (*1931) en Henk (*1938) traden bij hem in dienst. De andere broers, Cor, Jan en Gerard, zochten hun geluk elders, buiten het schilderen. Tegenslag bleef hen echter achtervolgen, in 1980 overleed Leo op 50-jarige leeftijd en Henk werd rond diezelfde tijd, op 42-jarige leeftijd, arbeidsongeschikt verklaard. Leen bleef werken tot zijn 57^e, toen hij met vervroegd pensioen (VUT) ging. In die tijd was dat mogelijk als je veertig jaar had gewerkt. Tot je 65^e kreeg je dan 70% van je laatstgenoten loon.

Leo, die getrouwd was met Annie Zandbergen (1929-2020), had drie kinderen, Antonie, Anja en Leòn. Annie werd na het overlijden van haar man eigenaar van het bedrijf dat toen 'Weduwe A.L. Schrijvers' ging heten en daarna, toen Antonie in het bedrijf kwam, 'Weduwe Schrijvers en Zoon'. In 1980 nam Antonie de kwast over en in 1987 voegde zijn jongere broer Leòn zich bij hem. Toen werd het gewoon 'Schrijvers Schilderbedrijf'.

Het schilderswerk

Tijdens hun opleiding leerden de jonge schilders allerlei verfijnde kunsten, zoals marmeren en sierlijke letters en symbolen schilderen, maar daar was weinig mee te verdienen. In de dagelijkse praktijk waren zij vooral wat in het Duits enigszins denigrerend 'Anstreicher' wordt genoemd, 'huisschilder' die voor het onderhoud van gebouwen en objecten zorgde. Maar dat onderhoud had zeker ook een esthetisch resultaat. Wat vaal en afgebladderd was, werd fleurig en stralend.

Henk Schrijvers op de schildersambachtschool aan de Haagweg in Leiden leert 'kunstschilderen', waar hij nooit iets mee gedaan heeft (1954).

Het werk van de vroegere Oud-Adese schilders verschilde niet zoveel van wat schilders vandaag doen. De kwast is nog steeds het voornaamste werktuig, maar de verfröller bestond toen nog niet, laat staan het spuiten. Verf werd met de hand gemaakt. De boeren waren waarschijnlijk de belangrijkste klanten. Er was veel op een boerderij dat onderhoud vereiste. De buitenkant het bouwgoed van de kaasmakerij dat 's winters opnieuw werd vernist vernist. Dat was binnenwerk. Soms werd het bouwgoed bij de schilder aan huis bezorgd zodat hij er thuis aan kon werken. In het voorjaar werd vaak behangen. Door de rook van sigaren en van kachels was dat bij velen jaarlijks noodzakelijk.

Leo en Henk Schrijvers schilderen de mooie kamer van de boerderij van Klaas Heemskerk, ca 1960.

Het meest opvallende verschil tussen vroeger en nu is waarschijnlijk het vervoer. Voor het werk waren ladders, bussen verf, allerlei kwasten en soms glas nodig. Het gemakkelijkst was het vervoer over het water. In Oud-Ade woonde haast iedereen aan of vlakbij het water. Maar als dat niet het geval was, leende de schilder een handkar bij Jan de Timmerman. Het spectaculairste was echter het vervoer per fiets. Twee fietsers, een vóór en een achter, namen de ladder over de schouder, terwijl verfpotten en gereedschap in grote fietstassen vervoerd werden. Een soort tandem zou je kunnen zeggen. Ook werd een houder voor glas aan de fiets bevestigd. Grote ramen bestonden er niet in die tijd. Helaas heb ik nergens een foto gevonden van deze acrobatische vervoer-methode.

Nu en de toekomst

De gebroeders Schrijvers hebben een relatief klein bedrijf maar een lange wachtlijst van klanten. Ze hebben het druk maar het ziet er niet naar uit dat er nog een vijfde generatie Schrijvers zal komen. Er zijn geen opvolgers en dat is – zoals bij vele beroepen – einde verhaal. Weer een beroep minder in ons kleine dorp.

Met dank aan:

Henk, Antonie en Roelie Schrijvers, Theo van der Poel, Jan van der Poel (Janzn) en Roen van der Geest.

Bronnen

Jan van Gent (1984) Honderd jaar Van Gent schilders. *Suetan* Artikel 1984060712.

Internet: 'De geschiedenis van het schildersvak'

Bijlage: Illustraties

Gelukkig de man, die op de Heer zijn hoop heeft gesteld. Ps. 39

Ter herinnering aan

LEONARDUS JOANNES SCHRIJVERS

weduwnaar van

Antonia van Veen

geboren 6 oktober 1873.

Wij zijn God dankbaar, dat wij onze vader zolang hebben mogen bezitten. Op zijn plaats in huis, was hij het middelpunt van onze familie; dat zullen wij missen nu hij is heengegaan. Onvergetelijk zal voor ons allen blijven het voorbeeld van zijn werkzaam leven. En vooral op zijn oude dag, toen de zintuigen minder werden zijn rustige overgave aan God, zijn Vader. Het is goed en schoon om zo te leven en zo te sterven.

Van Christus staat geschreven: Het is mijn geneugte, mijn God, uw Wil te volbrengen en diep in mijn hart staat uw Wet gegrift. Ps. 39. Zo heeft hij ons voorgeleefd en zo zal hij ons in onze herinnering blijven voortleven.

Wij legden te ruste op het kerkhof der St. Bavoparochie te Oud Ade 13 juli 1966.

Daar wacht hij de verrijzenis en de opstanding. Wij bidden voor hem: dat God hem het eeuwige licht late zien en hem de eeuwige rust moge schenken. En mogen wij allen later weer verenigd zijn in Christus.

Mijn Jesus barmhartigheid.

L. 4

In Memoriam

SCHILDERSKNECHTS

Gevraagd om direct in dienst te treden twee bekwame schildersknechts, geruimen tijd werk, bij L. J. SCHRIJVERS, mr. schilder, Oud-Ade. 5245/3

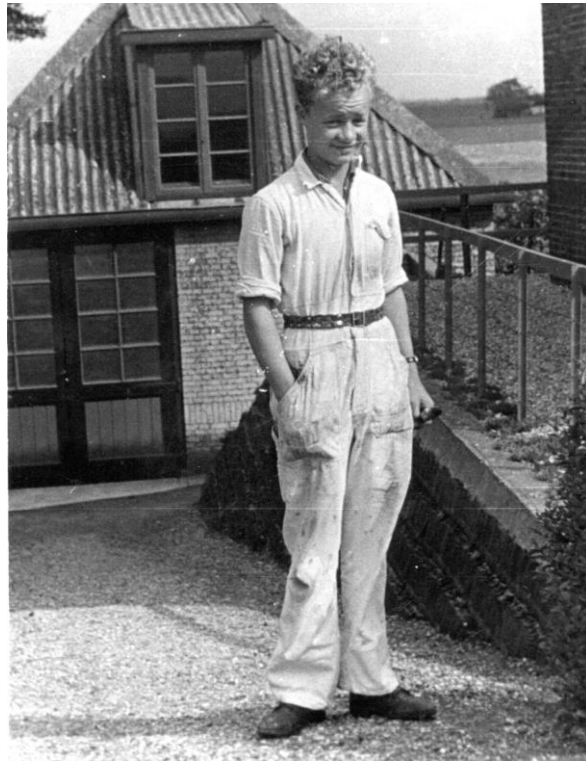
Advertentie in de Leidsche Courant van 23 mei 1930. Blijkbaar had Leen het druk en was één knecht (zoon Antoon) niet genoeg. Zijn andere zoon Leo was twee jaar daarvóór overleden.

Antoon Schrijvers en Jans Hoogenboom (1928)

De eerste zeven kinderen van Antoon en Jans Schrijvers. Van links naar rechts staand: Tonie, Antoon, Annie, Cor, Leo; zittend: Henk en Jan (Leen ontbreekt). foto omstreeks 1939.

Henk Schrijvers bij de werkplaats aan de Leidseweg (omstreeks 1956).

Annie Zandbergen, de Weduwe Schrijvers, op 91-jarige leeftijd, voor het Schildershuis aan de Leidseweg, in 2020, enkele maanden voor haar overlijden.

Leen Schrijvers als pensionado (FaceBook) omstreeks 2015.

Antonie en Leen Schrijvers knappen het huis van de buren op, Leidseweg 30, in 2007.

Antonie aan het werk in het portaal van de kerk in Oud-Ade